

Nr 275.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara; given Stockholms slott den 28 april 1939.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Albert Forslund.

Förslag
till
Lag
om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, äger Konungen förordna, att bestämmelserna i 3—9 §§ skola, helt eller delvis, tillämpas.

Under tid, då förordnande som i första stycket sägs är i kraft, gälla icke i lag eller författning meddelade stadganden, i den mån de strida mot vad enligt förordnandet blivit bestämt.

Konungen äger redan i fredstid föreskriva, att de förberedande åtgärder skola vidtagas, vilka erfordras för tillämpning av bestämmelserna i denna lag.

2 §.

I denna lag förstås med:

1. militära sjukhus:

- a) garnisonssjukhus och militärsjukhus;
- b) marinens sjukhus i Karlskrona;
- c) fästningssjukhus;
- d) arméns krigssjukhus och karantänssjukhus;
- e) av svenska röda korset upprättade, till försvarsväsendets förfogande ställda sjukvårdsanstalter; samt
- f) fördelningssjukhus, etappsjukhus, landstormssjukstugor och militära sjukvårdsanstalter i övrigt, i den mån Konungen förordnar, att de skola anses såsom sjukhus enligt denna lag;

2. civila sjukhus:

- a) sjukhus, varom stadgas i lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus;
- b) karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, akademiska sjukhuset i Uppsala, lasarettet i Lund och allmänna barnbördshuset;
- c) konung Oscar II:s jubileumsfonds sanatorier;
- d) kustsanatorier;
- e) epidemisjukhus och tillfälliga lokaler för vård av epidemiskt sjuka, varom stadgas i epidemilagen;
- f) sinnessjukhus, som omförmälas i sinnessjuklagen, samt vårdhem för sinnessjuka, varom förmäles i stadgan angående sinnessjukvården i riket;
- g) enskilda sjukhem och förlossningshem, om vilka förmäles i stadgan angående enskilda sjukhem och förlossningshem;

- h) vanförestalter;
- i) anstalter för vård av blinda;
- j) hem för kroniskt sjuka;
- k) anstalter för sinnesslöa;
- l) sjukvårdsanstalter, anordnade vid fattigvårdsanstalt enligt lagen om fattigvården;
- m) pensionsstyrelsens kuranstalter;
- n) Welanderhem;
- o) brunns- och badanstalter;
- p) av svenska röda korset upprättade, till försvarsväsendets förfogande ej ställda sjukvårdsanstalter;
- q) hjälpplatser; samt
- r) övriga av civila myndigheter, inrättningar, sammanslutningar eller enskilda upprättade sjukvårdsanstalter.

3 §.

Sjukhusvård beredes vid följande sjukhus:

- a) i fred befintliga militära och civila sjukhus, vilka fortsätta sin verksamhet utan eller med förändring i fråga om dess art eller omfattning; samt
- b) vid krig eller krigsfara upprättade militära och civila sjukhus.

Sjukhus, varom förmäles i första stycket under b), kunna antingen anordnas såsom fullt självständiga sjukhus eller ock i viss utsträckning hava lokaler, personal eller materiel gemensamma med annat sådant sjukhus eller med sjukhus, som i första stycket under a) sägs.

4 §.

Konungen äger utfärda föreskrifter rörande upprättande av sjukhus genom försorg av den, som driver sjukhus, eller nedläggande av sjukhus eller vidtagande vid sjukhus av förändringar beträffande verksamhetens art eller omfattning.

5 §.

Sjukhus, som har lokal, personal eller materiel gemensam med annat sjukhus, kan efter Konungens förordnande ställas under förvaltning eller ledning av styrelsen eller chefen (styresmannen, läkaren) för sistnämnda sjukhus.

6 §.

Sjukhus skall, i den mån så erfordras, mottaga såväl militära som civila patienter.

Vårdplatserna vid sjukhus disponeras av den eller de myndigheter Konungen bestämmer.

7 §.

Militära sjukhus drivas enligt föreskrifter, som utfärdas av Konungen.

Civila sjukhus drivas i den ordning, som för fredstid är föreskriven. Där särskilda omständigheter därtill föranleda, äger dock Konungen föreskriva annan ordning beträffande driften.

8 §.

Beträffande tillhandahållandet av personal och materiel för sjukhus äger Konungen utfärda erforderliga bestämmelser.

9 §.

Kostnaderna för militära sjukhus bestridas av statsmedel, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande.

Vad nu sagts gälle ock i fråga om civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara.

För civila sjukhus i övrigt bestridas kostnaderna i den ordning, som tillämpas i fredstid; dock att kostnader för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i denna lag, skola gäldas på sätt i första stycket sägs.

Med krigsskadade förstås sådana sjuka eller sårade, vilkas sjukdom eller skada förorsakats av fienden eller eljest föranletts av eller inträffat under deras tjänstgöring vid krigsmakten eller luftskyddet eller uppehåll där med vederbörligt tillstånd, dels ock sjuka eller sårade krigsfångar.

10 §.

Anspråk på ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Angående sätt och tid för ersättnings erläggande skall gälla vad i rekvisitionslagen stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

11 §.

Konungen äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 31 mars 1939.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FÖRSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, försvars-, finans- och ecklesiastikdepartementen fråga om *särskilda författningsbestämmelser rörande sjukhusvård vid krig eller krigsfara* samt anför:

Inledning.

I civila luftskyddsutredningens betänkande den 21 december 1936 angående det civila luftskyddet (statens offentliga utredningar 1936: 57) har i kap. IX, som gäller luftskyddets förberedande i fredstid, under rubrikerna »luftskyddstjänsten» och »det allmänna luftskyddet» behandlats, bland annat, frågan om sjukvården. Därvid har (sid. 116) omnämnts, att för den militära sjukhusvården i händelse av krig funnes upprättad en allmän sjukvårdsplan, enligt vilken det ålåg det svenska röda korset att vid mobilisering upprätta sammanlagt 256 fasta krigssjukvårdsanstalter med 18,355 sängplatser. Vidare har anförts, att någon motsvarande reservorganisation för den civila sjukhusvården icke funnes. Ökat sjukvårdsutrymme för svårt skadade torde emellertid kunna beredas därigenom, att personer, som utan olägenhet kunde vårdas i hemmen, utskreves från sjukhusen.

Civila luftskyddsutredningen har emellertid härom ytterligare framhållit, att genom de krigföringsmetoder, som man numera räknade med vid planläggningen av det civila luftskyddet, frågan om sjukhusvården under krig kommit i ett förändrat läge. Det torde böra övervägas, om icke i detta avseende gränserna mellan den militära och civila sjukvården borde i händelse av krig göras mindre skarpa. I varje fall torde en gemensam plan för sjukhusvården under krig, grundad på en inventering av de möjligheter för dylik vård, som kunde åstadkommas, böra upprättas under samverkan mellan luftskyddsinspektionen samt de högsta militära och civila sjukvårdsmyndigheterna ävensom svenska röda korset. Denna planläggning borde även innefatta en fördelning av läkarna på olika verksamhetsområden.

Utredning angående ordnandet av sjukhusvården i krig.

I anledning av framställning från chefen för försvarsstaben av den 16 augusti 1937 har Kungl. Maj:t den 10 september 1937 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med chefen för försvarsstaben, generalfältläkaren, luftskyddsinspektionen och överstyrelsen för svenska röda korset utarbeta och till Kungl. Maj:t överlämna förslag till gemensam plan för den militära och civila sjukhusvården i krig.

Medicinalstyrelsens förslag.

Till fullgörande av berörda uppdrag har medicinalstyrelsen utarbetat förslag till den grundläggande författning, som syntes böra utfärdas för sjukhusvården i krig, nämligen »lag om sjukhusvård i krig», ävensom till »kungörelse angående gemensam plan för den militära och civila sjukhusvården i krig», innefattande tillämpningsföreskrifter till nyssnämnda lag, samt »kungörelse angående försvars- och luftskyddsassistenter vid medicinalstyrelsen».

Förslagen till lag och tillämpningskungörelse jämte därtill hörande motiveringar hava av medicinalstyrelsen överlämnats till Kungl. Maj:t med skrivelse den 15 juni 1938, vari omnämnts, att chefen för försvarsstaben, generalfältläkaren, luftskyddsinspektionen och överstyrelsen för svenska röda korset ävensom chefen för marinen efter marinförvaltningens hörande, chefen för flygvapnet efter flygförvaltningens hörande samt rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap förklarar sig icke hava något att erinra mot medicinalstyrelsens förslag. Chefen för armén hade däremot, efter arméförvaltningens hörande, framställt vissa erinringar. Vid skrivelsen fanns även fogat förslaget till kungörelse angående försvars- och luftskyddsassistenter vid medicinalstyrelsen. Över sistnämnda förslag hade yttranden avgivits till styrelsen av chefen för försvarsstaben, generalfältläkaren, luftskyddsinspektionen och överstyrelsen för svenska röda korset, vilka förklarar sig icke hava något att erinra däremot.

Förslaget till lag om sjukhusvård i krig torde såsom bilaga (*Bilaga B*) få fogas till statsrådsprotokollet i förevarande ärende.

Medicinalstyrelsen har inledningsvis förklarar, att styrelsen vid fullgörande av ifrågavarande uppdrag ansett följande synpunkter främst böra vara ledande:

Den civila befolkningens indragande i krigföringen dels såsom kuggar i det stora försvarsmaskineriet, dels såsom offer för direkt mot civilbefolkningen riktade anfall medför, att man icke numera vid frågan om beräkning av platsbehov å sjukhus inom visst område (krigsskådeplats eller hemort) bör göra sträng skillnad mellan militära och civila personer. Det skulle leda till en besvärlig och kostbar dubbelorganisation med slitningar såväl rörande sjukhusplatser som personal, materiel m. m., om en sådan uppdelning försöktes, vilken dessutom skulle kunna medföra bristande effektivitet, i det att den ena artens sjukhus skulle kunna vara överbelagda och

den andras upptagna i relativt ringa utsträckning. En organisation bör därför skapas, som med tillgodoseende av de olika behoven är tillräckligt smidig för att vid varje läge tillåta fullt utnyttjande och å andra sidan vid behov tillåter en utbyggnad inom särskilt hotade eller drabbade områden.

En sådan uppläggning betyder i allmänhet icke en sammanblandning av militära och civila sjukhus med hänsyn till den lokala ledningen, men den förutsätter givetvis centrala föreskrifter eller direktiv rörande intagningen, ersättningen för vård av patienter m. m. samt en tillräckligt fast sammanknuten högsta ledning av sjukhusvården.

Stommen i sjukhusvårdssystemet bör utgöras av de i fred befintliga sjukhusen. För att dessa i möjligaste mån skola kunna tillgodose det mycket stora vårdplatsbehov, som av allt att döma kommer att göra sig gällande under ett eventuellt kommande krig, bör fastslås som allmän princip under krigstid, att vård å sjukhus endast bör beredas sådana fall, som oundgängligen äro i behov av slutna anstaltsvård. Vidare böra ordnas ökade möjligheter för poliklinisk vård dels å redan befintliga sjukvårdsinrättningar, dels även å eventuellt nyinrättade anstalter för öppen sjukvård.

För att de i fred befintliga sjukhusen vid ett eventuellt krigsutbrott skola vara i möjligaste mån rustade att motstå krigets påfrestningar kräves ett omfattande förberedelsearbete i fredstid. Dylikt förberedelsearbete är jämväl nödvändigt i fråga om sjukhus, som avses att upprättas i samband med ett eventuellt krigsutbrott. För att krigssjukvården skall fungera väl, måste alltså även inom hithörande område ett omfattande mobiliseringsverk uppläggas. Det kan för den skull icke undvikas, att olika myndigheter påläggas betydande ytterligare arbete, som hittills icke tillkommit dem.

Ett uppläggande av i föregående stycke omförmält mobiliseringsverk kräver en avsevärd tid. För att arbetet på detsamma snarast skall kunna igångsättas, är det av största betydelse, att de därför erforderliga grunderna finnas fastställda.

Medicinalstyrelsen hade därför i första hand utarbetat förslag till de förut omnämnda författningarna rörande sjukhusvård i krig.

Yttranden över medicinalstyrelsens förslag.

Över medicinalstyrelsens förslag hava utlåtanden inforrats av pensionsstyrelsen, arméförvaltningen, chefen för armén, statskontoret, överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser i länen. Överståthållarämbetet skulle höra direktionen för karolinska sjukhuset och direktionen över allmänna barnbördshuset i Stockholm samt bereda Stockholms stadsfullmäktige tillfälle att avgiva yttrande. Länsstyrelsen i Uppsala län skulle höra direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala. Samtliga länsstyrelser i länen skulle höra förste provinsialläkarna varjämte stadsfullmäktige i Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle av vederbörande länsstyrelser skulle beredas tillfälle att avgiva yttrande.

Tillfälle att avgiva yttrande har vidare beretts samtliga landsting, styrelserna för Welanderhemmen i Stockholm, Göteborg och Malmö, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond samt svenska vanförestalternas centralkommitté.

Yttranden hava avgivits av samtliga omnämnda myndigheter, samman-

slutningar och organisationer med undantag av styrelsen för Welanderhemmet i Stockholm samt Östergötlands, Kristianstads, Hallands, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands läns landsting.

Medicinalstyrelsens författningsförslag hava lämnats utan erinran eller tillstyrks, i varje fall i princip, i samtliga yttranden. Beträffande skilda detaljspörsmål hava emellertid i åtskilliga yttranden erinringar blivit framställda.

Med ledning av medicinalstyrelsens förslag och däröver avgivna yttranden har inom socialdepartementet utarbetats förslag till lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara. Jag övergår nu till att närmare redogöra för detta förslag.

Förslag till lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.

Allmän motivering.

Medicinalstyrelsen har framhållit, att den civila sjukhusvården för närvarande reglerades genom ett flertal lagar och andra författningar, bland vilka kunde nämnas lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting och kommun drivna sjukhus, stadgan samma dag (nr 303) angående lasarett, sjukstugor och tuberkulossjukvårdsanstalter (sjukhusstadga), stadgan den 29 maj 1931 (nr 172) angående enskilda sjukhem och förlossningshem, sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321), stadgan samma dag (nr 328) angående sinnessjukvården i riket, lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården samt epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443). Ifrågavarande lagar och författningar innehålla i allmänhet synnerligen detaljerade bestämmelser. Dessa syntes emellertid vara utformade med hänsyn till förhållandena under fredstid.

Den militära sjukhusvården reglerades bland annat genom föreskrifter i vederbörliga tjänstgöringsreglementen (reglemente för marinen), reglemente för garnisonssjukhusen, fältreglemente för armén, förslag till krigssjukvårdsreglemente samt på grund av gällande brev angående försvarsgrensförvaltningarnas krigsförberedelser utarbetade krigssjukvårdsplaner.

Medicinalstyrelsen har vidare anført, att i gällande föreskrifter i fråga om den civila sjukhusvården omfattande ändringar krävdes, därest de skulle kunna medgiva sjukhusvårdens ordnande på det sätt, som motsvarade det moderna krigets krav. I viss mån vore så förhållandet jämväl beträffande föreskrifterna för den militära sjukhusvården. På grund härav och då införandet av erforderliga ändringar i vederbörliga författningar ur formell synpunkt skulle bjuda synnerligen stora svårigheter, hade medicinalstyrelsen funnit lämpligt att utarbeta en särskild lag för sjukhusvård i krig, vilken under den tid densamma vore gällande i fråga om de sjukvårdsanstalter, beträffande vilka den ägde tillämpning, avsåges skola upphäva mot den nya lagen stridande föreskrifter, utfärdade i lag och författning eller i annan ordning.

På sätt medicinalstyrelsen framhållit är nutida krigföring sådan, att den i viss utsträckning riktas även mot civilbefolkningen. Med hänsyn härtill kan man icke i krig göra sträng skillnad mellan militära och civila personer, då det gäller att vidtaga åtgärder för att bereda sjuka och skadade vård i sjukvårdsanstalter av olika slag. Vård bör lämnas där så bäst kan ske. För att de lämpligaste åtgärderna och anordningarna härutinnan skola kunna vidtagas, lärer otvivelaktigt kunna uppställas såsom förutsättning, att en central ledning har avgörandet i sin hand. Denna ledning synes lämpligen böra utövas av Kungl. Maj:t. Gällande författningar och andra bestämmelser rörande såväl det civila som det militära sjukvårdsväsendet innehålla emellertid en mängd föreskrifter, som icke låta sig förena med stadgande om en dylik central ledning.

Departements-
chefen.

Uppenbarligen skulle, såsom medicinalstyrelsen anført, införandet av erforderliga ändringar i alla de författningar, varom därvid skulle bliva fråga, ur formell synpunkt erbjuda stora svårigheter. Denna omständighet har föranlett medicinalstyrelsen att föreslå, att en särskild författning skall tillskapas, avsedd att enhetligt reglera sjukhusförhållandena i krig. Därvid skulle nu gällande bestämmelser, som strede mot stadganden i nämnda författning, sättas ur kraft.

Då det måste anses vara en angelägenhet av största vikt, att effektiva bestämmelser rörande anordnandet av sjukhusvården i krig och under andra utomordentliga förhållanden tillskapas och då medicinalstyrelsens förslag härutinnan, mot vilket erinran i princip icke framställts i avgivna yttranden, synes erbjuda en framkomlig väg, finner jag mig kunna i huvudsak tillstyrka styrelsens förslag till huvudförfattning. Beträffande vissa detaljer har jag dock ansett ändringar böra vidtagas. Härtill återkommer jag i specialmotiveringen.

Specialmotivering.

Lagens rubrik.

Länsstyrelsen i Västmanlands län erinrar om att lagen är avsedd att komma i tillämpning även vid andra tillfällen än krigstillfällen. Med hänsyn därtill syntes det lämpligt, att rubriken ändrades, förslagsvis till »Lag om sjukhusvård i krig och vid andra extraordinära förhållanden».

De för extraordinära förhållanden avsedda bestämmelserna i den nu ifråga-
varande författningen anser jag böra kunna sättas i kraft, då riket befinner sig i krig eller krigsfara. Såsom rubrik till författningen har på grund därav föreslagits »lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara».

Departements-
chefen.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 1 § 1 mom. samt 11 § i medicinalstyrelsens förslag.

Medicinalstyrelsen.

Styrelsen har anfört, att det syntes nödvändigt att redan i 1 § 1 mom. klargöra lagens tillämplighet, då därigenom de följande paragraferna bleve lättare förståeliga. Momentets formulering och innehåll stode i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i övriga författningar, som ägde tillämpning sedan mobilisering och därmed i momentet jämställda åtgärder anbefallts.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser, att bestämmelsen i 1 § 1 mom. första stycket icke för samtliga fall tillräckligt klart angäve, när lagen skulle träda i tillämpning. För avlägsnande av all oklarhet därutinnan föresloges, att tillämpning av lagen städse skulle göras beroende av att Kungl. Maj:t meddelade förordnande därom i samband med att mobilisering, luftskyddstillstånd eller eljest vidtagande av särskilda försvarsåtgärder anbefalldes. Ändring av första stycket på angivet sätt föranledde motsvarande ändring av tredje stycket. Om ej de sålunda föreslagna ändringarna vidtoges, borde 1 mom. kompletteras med ett stadgande om när lagen skulle upphöra att tillämpas för det fall, att dess trädande i tillämpning föranletts av annan åtgärd än mobilisering. — I sistnämnda hänseende yrkar även *länsstyrelsen i Södermanlands län* ändring i förslaget.

Länsstyrelsen i Jönköpings län framhåller, att det i 1 § 1 mom. tredje stycket använda ordet demobilisering — som icke återfunnes i tidigare författningar — innefattade en serie handlingar, omspännande en viss tidrymd av i regel ett flertal dagar, varför ordet i det sammanhang, vari det användes i lagförslaget, icke kunde anses tillräckligt klart och tydligt giva uttryck för den därmed åsyftade tidpunkten. Länsstyrelsen ansåge för sin del, att lagen borde upphöra att gälla i samband med att förordnande utfärdades om mobiliseringstillståndets upphörande.

Departements-
chefen.

I 1 § gives Konungen fullmakt att förordna om tillämpning av de särskilda bestämmelser, vilka under utomordentliga förhållanden skola gälla rörande ordnandet av sjukhusvården i riket. Dessa bestämmelser finnas intagna i lagens 3—9 §§. På sätt som föreskrivits i luftskyddslagen beträffande förutsättningarna för förordnande att riket eller del därav skall försättas i luftskyddstillstånd, synes såsom förutsättning för förordnande i nu ifrågakommande hänseende böra gälla, att krig skall hava utbrutit eller krigsfara föreligga.

Mot andra stycket av 1 § 1 mom. i medicinalstyrelsens förslag svarar departementsförslagets stadgande, att Konungens förordnande kan innefatta, att bestämmelserna i 3—9 §§ endast delvis skola tillämpas.

Andra stycket i departementsförslaget har i huvudsak samma innebörd som 11 § i medicinalstyrelsens förslag. Därigenom sättas stadganden i andra lagar och författningar — i den mån de strida mot den nu föreslagna

lagens bestämmelser, såvitt de enligt meddelat förordnande skola tillämpas — temporärt ur kraft.

Då det är av största vikt, att den nu föreslagna lagen — om behov därav skulle visa sig föreligga — omedelbart kan träda i tillämpning, har i tredje stycket stadgats rätt för Konungen att redan i fredstid föreskriva, att förberedande åtgärder för tillämpning av lagen skola vidtagas.

2 §.

Denna paragraf motsvarar dels 1 § 2 mom. i medicinalstyrelsens förslag, dels ock den i nämnda moment omförmälda förteckningen, benämnd »bilaga 1», över de sjukvårdsanstalter, som i lagens mening skulle vara att anse såsom sjukhus. Nämnda bilaga ingår i den till förevarande protokoll fogade bilagan B. Det må särskilt påpekas, att i fråga om civila sjukvårdsanstalter, för vilka lagen skulle gälla, undantag i bilagan 1 gjorts för hjälpplatser.

Medicinalstyrelsen.

För att landets resurser i fråga om möjligheter till sjukhusvård i krig skulle kunna effektivt utnyttjas, vore det enligt medicinalstyrelsens mening nödvändigt, att alla sjukvårdsanstalter, som kunde tänkas bli av betydelse för sjukhusvården i krig, bleve underkastade lagens bestämmelser. Bilagan 1 hade formulerats med hänsyn till detta. Då undantag kunde behöva göras för vissa rörliga militära sjukvårdsanstalter eller andra militära sjukvårdsanstalter, exempelvis sådana som ofta måste flyttas från en plats till en annan, hade dock i bilagan införts den särbestämmelsen, att ifrågavarande sjukvårdsanstalter lydte under lagen enligt Konungens bestämmande. Uppställningen av bilagan hade i övrigt gjorts på sådant sätt, att tveksamhet om sjukvårdsanstalt lydte under lagen eller icke i möjligaste mån eliminerats. Där tveksamhet ansetts kunna uppstå, hade därför vederbörlig sjukvårdsanstalt namneligen angivits.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser den i vissa hänseenden betydelsefulla uppdelningen i militära respektive civila sjukhus böra på något sätt angivas i lagen, i varje fall genom hänvisning till att därom skulle gälla uppdelningen i bilaga 1.

I åtskilliga yttranden beröres närmare innehållet i berörda bilaga.

Stadsfullmäktige i Malmö anföra, att delade meningar kunde råda beträffande arten av de sjukvårdsanstalter, som avsåges komma att falla under lagen. Sälunda torde det kunna ifrågasättas, huruvida det kunde vara lämpligt att under lagen hänföra enskilda sjukhem och Welanderhem. Vad de enskilda sjukhemmen beträffade, vore dessa ofta kombinerade med enskilda förlossningshem, på vilka senare lagen icke skulle bli tillämplig. I Malmö finnes två kombinerade enskilda sjuk- och förlossningshem. Tydliga föreskrifter, huruvida dylika kombinerade anstalter skulle falla under lagen,

borde införas däri. Welanderhemmen kunde kanske erbjuda sjukhusvården i krig vissa reservutrymmen, men varken organisationen eller utrustningen av dessa hem torde göra dem mera lämpade som reservkrigssjukhus än vilket annat barnhem som helst. Å andra sidan hade icke i lagen medtagits exempelvis anstalter för blinda, av vilka man ju måste vänta en betydligt ökad frekvens under krig.

*Svenska landstingsförbundet*¹ påpekar, att kustsanatorierna icke särskilt omnämnts i bilagan 1, ehuru så vore fallet med övriga större kategorier av sjukvårdsinrättningar.

Arméförvaltningen föreslår, att punkten f) under rubriken militära sjukvårdsanstalter måtte erhålla följande lydelse: »övriga militära sjukvårdsanstalter enligt vederbörande befälhavares bestämmande». Till stöd för detta förslag anför arméförvaltningen, att de i ifrågavarande sjukvårdsanstalter ingående, fälthärens tillhörande, rörliga sjukvårdsformationerna endast undantagsvis torde kunna tagas i anspråk för vård av krigsskadade civila patienter och att vissa transportsvårigheter kunde befaras uppkomma med dylikt ianspråktagande. Härtill komme, att genom den av arméförvaltningen föreslagna formuleringen handläggningen av ärenden rörande disponerandet av ifrågavarande sjukvårdsanstalter skulle kunna ske utan onödig omgång och tidsutdräkt.

I flera yttranden behandlas det i medicinalstyrelsens förslag i punkten o) under rubriken civila sjukvårdsanstalter gjorda undantaget för hjälplatser.

Ställföreträdande luftskyddschefen i Stockholm, i vars uttalanden *överståthållarämbetet* och *polisvärdmästaren i Stockholm* instämt, anför bland annat, att man av vissa skäl närmast kunde vara benägen att betrakta undantaget i fråga om hjälplatser såsom tillkommet genom ett förbiseende. Man måste fråga sig av vilken anledning hjälplatserna ansetts kunna lämnas utanför vid den centrala regleringen av krigssjukvårdens personal- och materiel-frågor och varför kostnaderna för upprättande av hjälplatser och för vården av skadade å dessa icke ansetts böra läggas å staten. Luftskyddschefen yttrar vidare:

Under planlägningsarbetet för luftskyddets sjukvårdstjänst har man vid upprepade tillfällen stött på den uppfattningen, att rekryteringen av läkare och sjuksköterskor till hjälplatserna skulle vara synnerligen lätt ordnad. Visserligen vore brist rådande på yngre läkare och sköterskor, men möjlighet finnes säkerligen att till hjälplatserna erhålla pensionerade läkare och sjuksköterskor, som på grund av giftermål eller av annan anledning lämnat den aktiva tjänsten. Denna uppfattning synes bottna i en felbedömning av arten av de prestationer, som måste krävas av å hjälplatserna tjänstgörande läkare och sjuksköterskor. Av sjukvårdsanstalterna blir det vid luftanfall säkerligen hjälplatserna, som få taga emot första stöten. Hjälplatserna komma då att fungera såsom synnerligen hårt belastade polikliniker. Dessa kräva för sin ledning skickliga och rutinerade läkare och sjuksköterskor, alla vid god fysik.

¹ I vad svenska landstingsförbundet beträffande förevarande ävensom annat i det följande omnämnt spörsmål anført instämma länsstyrelsen i Älvsborgs län samt Stockholms, Södermanlands, Skaraborgs, Värmlands och Norrbottens läns ävensom Kalmar läns södra landsting.

Såsom ett skäl för att hjälpplatserna icke behöva jämföras med övriga krigssjukvårdsanstalter har också sagts, att hjälpplatserna på grund av sin tillfälliga karaktär icke krävde någon större utrustning och därmed icke heller någon omfattande planläggning för materielanskaffningen. Det är riktigt, att hjälpplatserna, å vilka ju endast första vård skall lämnas, icke behöva vara i funktion under lika långa tidsrymder som de sjukvårdsanstalter, vilka hava att sörja för den fortsatta vården. Man måste emellertid taga i beaktande, att frekvensen å hjälpplatserna kan bli betydligt större än å anstalterna för den fortsatta vården. Avsikten med hjälpplatserna är ju att bereda möjlighet att genom en snar första hjälp å dessa minska behovet av vård å de egentliga sjukhusen. Vid planläggningen av krigssjukvården synes man därför icke kunna bortse från hjälpplatserna. För Stockholms stad har med anlitande av tillgänglig sakkunskap hittills planlagts 19 hjälpplatser. Kostnaden för utrustning av dessa beräknas till cirka 105,000 kronor. Härei ingå icke byggnadskostnader och dylikt för platsernas iordningställande. Kostnaderna för hjälpplatserna bli således så betydande, att staten principiellt bör svara för dessa kostnader likaväl som för krigssjukvården i övrigt.

Med hänsyn jämväl till länsstyrelsernas och luftskyddschefernas rätt enligt bestämmelser i luftskyddets förfoganderättslag att tvångsvis uttaga erforderlig, icke krigstjänstskyldig personal borde för vinnande av enhetlighet hjälpplatserna upptagas i den allmänna krigssjukvårdsplanen.

På grund av det anförda hemställer luftskyddschefen om sådan ändring i förslaget, att hjälpplatser icke måtte undantagas i bilagan 1. Därest undantaget likväl skulle bibehållas, föreläge skäl att till förekommande av misstolkning definiera benämningen hjälpplats. Varken i gällande luftskyddsförfattningar eller i det föreliggande förslaget vore angivet, vad som därmed skulle förstås. Det kunde därför i vissa fall uppstå tveksamhet, huruvida en för luftskyddets räkning upprättad anstalt vore att hänföra till hjälpplats eller att betrakta som annan sjukvårdsanstalt för luftskyddets räkning. I det senare fallet skulle anstalten falla under lagen, i det förre icke.

Länsstyrelsen i Södermanlands län ifrågasätter, huruvida tillräcklig anledning förefunnes att undantaga hjälpplatser. Större trygghet syntes finnas för att sådana hjälpplatser i erforderlig utsträckning erhöles tillgång till läkare, utbildad sjukvårdspersonal samt sjukvårdsmateriel, därest hjälpplatserna inbegreps i den allmänna planläggningen. Samma inställning till detta spörsmål har försvarsassistenten i Malmöhus län, under det att däremot länsstyrelsen i Västmanlands län förmenar, att det förhållandet, att hjälpplatserna undantagits — jämfört med bestämmelserna om tillhandahållandet av personal i 22 mom. av kungörelsen angående gemensam plan för den militära och civila sjukhusvården i krig — syntes på ett sätt, som säkerligen icke avsetts, bli till förmån för hjälpplatserna i konkurrensen om icke krigstjänstgöringsskyldiga läkare.

Förteckningen å de sjukvårdsanstalter, beträffande vilka lagen skall vara tillämplig, har synts mig böra intagas i författningen. Medicinalstyrelsens förslag i bilaga 1 har, med viss formell jämkning, upptagits i departements-

Departements-
chefen.

förslaget, vari dock i anslutning till framställningar i yttrandena tillägg gjorts av kustsanatorier, enskilda förlossningshem, anstalter för vård av blinda samt hjälpplatser. Såsom framgår av vad som anförts i åtskilliga yttranden lär upptagandet av hjälpplatser i förteckningen vara särskilt av behovet påkallat.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 2 § i medicinalstyrelsens förslag.

Medicinalstyrelsen.

Styrelsen har anført, att — på sätt framginge av bestämmelserna under a) — det förutsatts, att icke samtliga i fred befintliga sjukvårdsanstalter kunde tagas i anspråk för sjukhusvård i krig. Vissa sjukvårdsanstalters läge, t. ex. ur luftskyddssynpunkt, kunde nödvändiggöra, att desamma i samband med krigsutbrott nedlades, varigenom ifrågavarande anstalters personal och materiel kunde tagas i anspråk för lämpligare belägna anstalter. Sista stycket vore föranlett bland annat av att i samband med krigsutbrott upprättade mer eller mindre provisoriska sjukvårdsanstalter icke sällan torde behöva hava viss materiel m. m. gemensam med varandra eller med befintliga fredssjukhus.

Yttranden.

Förevarande paragraf har ej särskilt behandlats i yttrandena.

Departements-
chefen.

Medicinalstyrelsens förslag har med allenast formell jämkning intagits i departementsförslaget.

Med sjukhusvård förstås vård å sjukhus, som avses i 2 §. Uttryckligt stadgande härom i lagen synes icke erforderligt.

4 §.

Mot denna paragraf svarar 3 § i medicinalstyrelsens förslag.

Medicinalstyrelsen.

Med hänsyn till förhållandena vid krig eller krigsfara hade befunnits nödvändigt att bereda Konungen möjlighet att medgiva (anbefalla) avvikelser från hittills gällande bestämmelser, meddelade i lag eller författning eller i annan ordning, vilka reglerade upprättandet eller nedläggandet av eller vidtagandet av förändringar i fråga om sjukvårdsanstalter. Konungen borde sålunda kunna ålägga exempelvis landsting att vid krig eller krigsfara nyupprätta sjukhus, även om ifrågavarande sjukhus icke vore erforderligt för landstingsområdets behov.

Yttranden.

Västerbottens läns landsting anför, att, om ett landstings sjukvårdsanstalter måste tagas i bruk för krigsmaktens behov, stora krav komme att ställas på landstingens normala sjukvårdande verksamhet. Vid behov av nya sjukhus, avsedda att betjäna krigsmakten, torde väl dessa komma att bliva av mera provisorisk art. Då kostnaden för upprättande eller anordnande av dessa sjukhus skulle bestridas av statsmedel, kunde ifrågasättas, om det ej vore

lämpligast, att de militära myndigheterna, som handhade den militära sjukvården, även ordnade de för krigsbehov erforderliga extra sjukhusen.

Med hänsyn till den utomordentliga vikten av att i den situation, vari riket måste befinna sig för att nu ifrågavarande bestämmelser överhuvud skola äga tillämpning, erforderliga åtgärder vidtagas i den ordning, som för varje särskilt fall är den mest lämpliga, torde en bestämmelse böra förefinnas i lagen, innefattande så vidsträckt fullmakt för Konungen, som medicinalstyrelsen föreslagit. Styrelsens förslag härutinnan har därför synts mig böra utan saklig ändring godtagas.

Departements-
chefen.

5 §.

4 § i medicinalstyrelsens förslag och denna paragraf överensstämma i sak.

Medicinalstyrelsen.

Ett effektivt utnyttjande av lokaler, personal och materiel vid icke fullt självständigt anordnade sjukvårdsanstalter torde icke sällan kräva, att ifrågavarande sjukvårdsanstalter ställdes under gemensam ledning och förvaltning. Härför fordrades lagbestämmelser, då gällande lagstiftning icke medgäve, att exempelvis ett civilt epidemisjukhus ställdes under militär förvaltning.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Örebro län och samma läns landsting framhålla, att lagstiftningen om de civila sjukhusen icke förutsatte, att sådan sjukhuschef, som omförmäldes i föreliggande författningsförslag, alltid skulle finnas. Då det vore av utomordentlig vikt, att de åtgärder, som bleve erforderliga i händelse av krig, kunde vidtagas utan tidsutdräkt, måste det anses önskvärt, att vid varje sjukhus funnes en chef, som ägde därför erforderliga befogenheter. I den nu ifrågasatta lagstiftningen borde därför Konungen meddelas rätt att förordna sådan sjukhuschef. Förordnandet torde böra gälla till viss del redan i fredstid, nämligen för det förberedande arbete med upprättande av planer m. m., som erfordrades i fredstid, och i full utsträckning från den tidpunkt, då mobilisering, luftskyddstillstånd eller eljest vidtagande av särskilda försvarsåtgärder anbefallts.

Mot 4 § av medicinalstyrelsens förslag har erinran i sakligt hänseende icke framställts i yttrandena. Bestämmelser av enahanda innehåll hava upptagits i förevarande paragraf, därvid dock i förtydligande syfte utsagts, att såsom chef för ett sjukhus är att anse jämväl den, som tjänstgör såsom styresman eller anstaltsläkare.

Departements-
chefen.

6—8 §§.

Mot dessa paragrafer svara 5—7 §§ i medicinalstyrelsens förslag.

Medicinalstyrelsen.

Bestämmelsen i 5 § 1 mom., att samtliga för sjukhusvård i krig avsedda sjukhus skulle äga mottaga såväl militära som civila patienter, hade ej synts

styrelsen kräva särskild motivering utöver vad i den allmänna motiveringen anförts. Beträffande 5 § 2 mom. har styrelsen anført, att ett samordnande av den militära och civila sjukhusvården i den utsträckning, som befunnits erforderlig, krävde, att vid behov vårdplatsernas disponerande kunde regleras centralt. Exempelvis måste från krigsskådeplats anländande sjuktåg kunna anvisas visst sjukhus, där de med säkerhet kunde avlämna de medförda sjuka och sårade. Detta syntes icke möjligt, om icke de högsta militära och civila myndigheterna av Konungen kunde medgivas viss förfoganderätt över vårdplatserna vid under lagen lydande sjukvårdsanstalter.

Då avsteg från i fred gällande ordning för driften kunde bliva erforderliga, borde en bestämmelse, som medgäve detta, utfärdas. Med hänsyn till ifrågavarande bestämmelses natur borde densamma intagas i förevarande lag. Den hade upptagits i 6 §.

Med hänsyn till sannolik knapp tillgång på läkar- och annan personal samt sjukvårdsmateriel och andra förnödenheter torde reglerande bestämmelser för personal- och materielbehovens tillgodoseende bliva erforderliga. Då dessa reglerande bestämmelser icke alltid torde kunna komma att överensstämma med gällande bestämmelser, borde i 7 § av förevarande lag Konungen medgivas utfärda ifrågavarande bestämmelser.

Yttranden.

I yttrandena beröras ej särskilt nu ifrågavarande paragrafer i lagförslaget.

*Departements-
chefen.*

Då ett oavvisligt behov torde förefinnas av att i fråga om dispositionen av vårdplatser, driften av sjukhus samt tillhandahållandet av personal och materiel kunna föreskriva annan ordning än den, som följer av nu gällande bestämmelser, har i förevarande tre paragrafer — vilka i sak överensstämma med 5—7 §§ i medicinalstyrelsens förslag, mot vilka erinran icke framställts i yttrandena — Konungen bemyndigats att träffa avgörande därutinnan.

I 6 § första stycket har vidare upptagits den allmänna regeln, att samtliga sjukhus skola, i den mån så erfordras, mottaga såväl militära som civila patienter.

9 §.

Denna paragraf motsvarar 8 § samt 1 § 3 mom. i medicinalstyrelsens förslag.

Medicinalstyrelsen.

Styrelsen har anført, att — i syfte att underlätta, bland annat, formuleringen av bestämmelserna rörande kostnadernas bestridande i 8 och 9 §§ av styrelsens förslag — i 1 § 3 mom. införts begreppet »krigsskadade».

Styrelsen har vidare såsom motivering till 8 § framhållit, att det i princip syntes rättvist, att staten gäldade samtliga extra kostnader, som uppstode även för andra än av staten drivna sjukvårdsanstalter på grund av förevarande författnings bestämmelser. Utvidgnings-, nybyggnads- och andra arbeten, som betingades av krigets krav och som utfördes i enlighet med

bestämmelserna i författningen, borde alltså principiellt sett ersättas med statsmedel. Då krigsskadades vård jämväl syntes vara en statlig angelägenhet, borde samma princip äga tillämpning i fråga om denna.

Avsteg från nämnda princip hade endast ansetts böra äga rum, i den mån donationsmedel, medel, som ställdes till förfogande av svenska röda korset eller dylikt disponerades eller — i fråga om civila sjukvårdsanstalter — Konungen funne anledning föreskriva annorlunda. Dylik anledning torde exempelvis förefinnas, därest landsting eller kommuner frivilligt upprättade sjukvårdsanstalter, i vilket fall borde kunna föreskrivas, att kostnaderna för ifrågavarande anstalters upprättande och drift helt eller delvis skulle bestridas av den upprättande myndigheten.

Yttranden.

8 § i medicinalstyrelsens förslag har behandlats i åtskilliga yttranden.

Svenska landstingsförbundet förklarar sig icke hava något att erinra mot de föreslagna principerna för vårdkostnadernas bestridande men förutsätter därvid, att, om ett landsting med hänsyn till föreliggande vårdbehov efter inhämtande av medicinalstyrelsens godkännande frivilligt inrättade för sjukvården under krig behövt sjukhus, staten även i dylikt fall skulle vara skyldig ersätta landstinget kostnaderna därför.

Sedan *svenska stadsförbundet* erinrat om att huvudmännen för ett civilt sjukhus eventuellt icke skulle kunna räkna med ersättning av statsmedel vid ett »frivilligt» upprättande av sjukvårdsanstalter, framhålles, att nämnda uttryck icke syntes utesluta möjligheter till olika tolkningar. Härom anföres:

Om tillgodoseendet av de krigsskadades vård från statens sida anses tillräckligt beaktat och något krav på utvidgningar från dess sida icke framföres, kan just tillgodoseende av krigskravet innebära, att huvudmannen för den civila sjukvårdens behov ändock ovillkorligen måste sörja för ökat platsantal. I realiteten har anskaffandet av nya platser då blivit en följd av strävanden att tillgodose vårdbehov, för vilkas bekostande staten ansetts böra svara. Ett klarare utformande av föreskrifterna på denna punkt synes vara så mycket mer påkallat, som den här berörda distinktionen mellan »obligatoriska» och »frivilliga» återfinnes i motiveringen till 8 §, medan själva lagtexten synes tillmäta Konungen en ännu längre gående frihet i ersättningsfrågan.

I viss mån liknande synpunkter anföras även av *Stockholms stadsfullmäktige*.

Kopparbergs läns landsting förutsätter, att med uttrycket att kostnaderna för vård å civila sjukhus av krigsskadade helt skulle bestridas av statsmedel avsåges täckande av den verkliga kostnaden och icke endast den för anstalten gällande legosängsavgiften, vilken avgift nämligen vore bestämd efter andra grunder än rent ekonomiska. — *Länsstyrelsen i Stockholms län* anför, att medicinalstyrelsens motivering icke giver tillräcklig upplysning om innebörden i orden »och Konungen icke annat föreskriver». Av en i lagtexten infogad, inom parentes stående hänvisning kunde man emellertid föranledas antaga, att nyss citerade uttryck syftade på bestämmelsen i 6 § 2 mom.

andra punkten i lagförslaget. Därest så vore fallet, torde hänvisningen böra komma till direkt uttryck i själva lagtexten, exempelvis genom följande ändrade formulering: »och Konungen icke i samband med förordnande enligt 6 § 2 mom. andra punkten annat föreskriver». — *Stadsfullmäktige i Gävle* framhålla jämväl, att nyss omförmälda uttryck i lagtexten föranledde oviss-
het. Detta vore så mycket betänkligare som bestämmelsen i 3 § givits den innebörden, att Konungen ansåges kunna ålägga exempelvis landsting att vid krig eller krigsfara nyupprätta sjukhus, även om sjukhuset icke vore erforderligt för landstingets behov. I varje fall borde det klart utsägas, att alla härav föranledda kostnader skulle bestridas av statsmedel. Den omständigheten, att en ort drabbades hårdare av kriget, borde icke ens teoretiskt kunna medföra särskilda kostnader för orten för tillgodoseende av ortens sjukvårdsbehov.

I fråga om 1 § 3 mom. i medicinalstyrelsens förslag framhåller *länsstyrelsen i Stockholms län*, att definitionen av begreppet krigsskadade torde utesluta, att personer, vilka såsom frivilliga deltog i rikets försvar och icke vore svenska medborgare, kunde bliva betraktade såsom krigsskadade. Detta syntes icke tillfredsställande. Likaså torde kunna ifrågasättas, huruvida icke även krigskorrespondenter och andra, som med vederbörligt tillstånd åtföljde svensk trupp, borde jämföras med nyss omförmälda frivilliga. Liknande synpunkter anföras även av *arméförvaltningen, länsstyrelsen i Jönköpings län* och *stadsfullmäktige i Gävle*.

Departements-
chefen.

De viktiga bestämmelserna om huru kostnaderna för sjukhusvården vid krig eller krigsfara skola gäldas innehållas i förevarande paragraf, vars två första stycken i sak nära överensstämmer med 8 § i medicinalstyrelsens förslag. Huvudprincipen synes böra vara den, att staten skall svara för samtliga kostnader, som uppstå på grund av bestämmelserna i den nu föreslagna lagen. Till sådana kostnader räknas även utgifter för vård av krigsskadade. En definition å sistnämnda uttryck — som av medicinalstyrelsen lämnats i 1 § 3 mom. — har upptagits i sista stycket av förevarande paragraf. Ordalagen i definitionen hava emellertid, i enlighet med förslag av länsstyrelsen i Stockholms län, jämkats så, att dels personer, vilka icke äro svenska medborgare men såsom frivilliga deltaga i rikets försvar, och dels krigskorrespondenter och andra, vilka med vederbörligt tillstånd åtfölja svensk trupp, skola, därest de skadas, anses såsom krigsskadade.

Det undantag från huvudreglerna beträffande bestridandet av kostnaderna för civila sjukhus, som innefattas i bestämmelsen i medicinalstyrelsens förslag, att Konungen kan »annat» föreskriva, har föranlett uttalanden i åtskilliga yttranden. Då grunderna för kostnadernas bestridande synas böra vara klara, lärer möjlighet för Konungen att giva från huvudreglerna avvikande föreskrifter icke böra medgivas. Det av medicinalstyrelsen föreslagna stadgandet därom har jag därför icke upptagit i departementsförslaget.

I förevarande sammanhang må anmärkas, att, enär ersättningsbestämmelserna i nu förevarande lag i viss mån innefatta avvikelse från vad som stadgats i 5 § 2 mom. lagen den 31 mars 1938 (nr 90) om förfoganderätt för luftskyddets behov, i ett förslag till ändring av nämnda moment, som denna

dag anmälts av chefen för justitiedepartementet, upptagits bestämmelse, att beträffande sjukhusvård vid krig eller krigsfara gäller vad särskilt är stadgat.

10 och 11 §§.

Dessa paragrafer motsvara 9 och 10 §§ i medicinalstyrelsens förslag.

Medicinalstyrelsen har förklarat, att för prövning av ersättningsbeloppens storlek, i den mån dessa skulle bestridas av staten, samt för utbetalande av ersättning av statsmedel samma system syntes böra komma till användning, som gällde i fråga om rekvisition för krigsmaktens behov.

De i 10 § föreslagna bestämmelserna hava icke särskilt motiverats.

Förevarande paragrafer diskuteras icke i *yttrandena*.

Medicinalstyrelsens förslag till 9 och 10 §§ hava med allenast formell *Departements-* jämkning intagits i departementsförslaget. *chefen.*

Den föreslagna lagen synes böra träda i kraft omedelbart. Med hänsyn till formuleringen av 1 § första stycket komma på grund härav 1, 2 och 11 §§ att genast gälla, under det att 3—9 §§ träda i tillämpning först efter det att förordnande därom meddelats av Konungen.

10 § har icke medtagits bland dem, som skola gälla endast för den tid Konungen därom förordnat, med hänsyn därtill att ersättning skall kunna uttagas även sedan sådant förordnande upphört att gälla.

Medicinalstyrelsens kungörelseförslag.

På sätt i det föregående omnämnts har medicinalstyrelsen i anslutning till förslaget till lag om sjukhusvård i krig upprättat förslag till dels tillämpningsförfattning, benämnd kungörelse angående gemensam plan för den militära och civila sjukhusvården i krig, dels ock kungörelse angående för svars- och luftskyddsassistenter vid medicinalstyrelsen.

Dessa kungörelseförslag torde få såsom bilagor (*Bilagor C och D*) fogas vid statsrådsprotokollet i förevarande ärende.

Till frågan om utfärdande av författningar rörande nyss omförmälda spörsmål anhåller jag att få återkomma sedan riksdagens beslut i anledning av förevarande proposition kommit Kungl. Maj:t tillhanda.

Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över det inom socialdepartementet upprättade förslaget till *lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara*, av den lydelse bilaga (*Bilaga A*) till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:
Anders Lundstedt.

Förslag

till

L a g**om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.**

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, äger Konungen förordna, att bestämmelserna i 3—9 §§ skola, helt eller delvis, tillämpas.

Under tid, då förordnande som i första stycket sägs är i kraft, gälla icke i lag eller författning meddelade stadganden, som strida mot de bestämmelser förordnandet avser.

Konungen äger redan i fredstid föreskriva, att de förberedande åtgärder skola vidtagas, vilka erfordras för tillämpning av bestämmelserna i denna lag.

2 §.

I denna lag förstås med sjukhus följande sjukvårdsanstalter:

1. militära sjukvårdsanstalter:

- a) garnisonssjukhus och militärsjukhus;
- b) marinens sjukhus i Karlskrona;
- c) fästningssjukhus;
- d) arméns krigssjukhus och karantänssjukhus;
- e) av svenska röda korset upprättade till försvarsväsendets förfogande ställda sjukvårdsanstalter; samt
- f) fördelningssjukhus, etappsjukhus, landstormssjukstugor och militära sjukvårdsanstalter i övrigt, i den mån Konungen förordnar, att de skola anses såsom sjukhus enligt denna lag;

2. civila sjukvårdsanstalter:

- a) sjukhus, varom stadgas i lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus;
- b) karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, akademiska sjukhuset i Uppsala, lasarettet i Lund och allmänna barnbördshuset;
- c) konung Oscar II:s jubileumsfonds sanatorier;
- d) kustsanatorier;
- e) epidemisjukhus och tillfälliga lokaler för vård av epidemiskt sjuka, varom stadgas i epidemilagen;
- f) sinnessjukhus, som omförmälas i sinnessjuklagen, samt vårdhem för sinnessjuka, varom förmäles i stadgan angående sinnessjukvården i riket;
- g) enskilda sjukhem och förlossningshem, om vilka förmäles i stadgan angående enskilda sjukhem och förlossningshem;

- h) vanförestalter;
- i) anstalter för vård av blinda;
- j) hem för kroniskt sjuka;
- k) anstalter för sinnesslöa;
- l) sjukvårdsanstalter, anordnade vid fattigvårdsanstalt enligt lagen om fattigvården;
- m) pensionsstyrelsens kuranstalter;
- n) Welanderhem;
- o) brunns- och badanstalter;
- p) av svenska röda korset upprättade, till försvarsväsendets förfogande ej ställda sjukvårdsanstalter;
- q) hjälpplatser; samt
- r) övriga av civila myndigheter, sammanslutningar eller enskilda upprättade sjukvårdsanstalter.

3 §.

Sjukhusvård beredes vid följande sjukhus:

- a) i fred befintliga militära och civila sjukhus, vilka fortsätta sin verksamhet utan eller med förändring i fråga om dess art eller omfattning; samt
- b) vid krig eller krigsfara upprättade militära och civila sjukhus.

Sjukhus, varom förmäles i första stycket under b), kunna antingen anordnas såsom fullt självständiga sjukhus eller ock i viss utsträckning hava lokaler, personal eller materiel gemensamma med annat sådant sjukhus eller med sjukhus, som i första stycket under a) sägs.

4 §.

Konungen äger utfärda föreskrifter rörande upprättande eller nedläggande av sjukhus eller vidtagande vid sjukhus av förändringar beträffande verksamhetens art eller omfattning.

5 §.

Sjukhus, som har lokaler, personal eller materiel gemensamma med annat sjukhus, kan efter Konungens förordnande ställas under förvaltning och ledning av styrelsen eller chefen (styresmannen, anstaltsläkaren) för sistnämnda sjukhus.

6 §.

Samtliga sjukhus skola, i den mån så erfordras, mottaga såväl militära som civila patienter.

Vårdplatserna vid sjukhusen disponeras av den eller de myndigheter Konungen bestämmer.

7 §.

Militära sjukhus drivas enligt föreskrifter, som utfärdas av Konungen.

Civila sjukhus drivas i den ordning, som för fredstid är föreskriven. Där särskilda omständigheter därtill föranleda, äger dock Konungen föreskriva annan ordning beträffande driften.

8 §.

Beträffande tillhandahållandet av personal och materiel för sjukhus äger Konungen utfärda erforderliga bestämmelser.

9 §.

Kostnaderna för militära sjukhus bestridas, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande, helt av statsmedel.

Kostnaderna för civila sjukhus bestridas, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande, enligt följande grunder:

a) kostnader för i fredstid befintliga civila sjukhus bestridas i den ordning, som i fredstid gäller beträffande sjukhusen, dock att kostnaderna för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i denna lag, skola helt gäldas av statsmedel;

b) kostnader för upprättande, som föranledes av krig eller krigsfara, av civila sjukhus samt för drift av sådana sjukhus ersättas helt av statsmedel.

Med krigsskadade förstås dels sådana sjuka eller sårade, vilkas sjukdom eller skada förorsakats av fienden eller eljest föranletts av eller inträffat under deras tjänstgöring eller uppehåll med vederbörligt tillstånd vid krigsmakten eller luftskyddet, dels ock sjuka eller sårade krigsfångar.

10 §.

Anspråk på ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Angående sätt och tid för ersättnings erläggande skall gälla vad i rekvisitionslagen stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

11 §.

Konungen äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningsamling.

Bilaga B.

Förslag
till
Lag
om sjukhusvård i krig;

given Stockholms slott den

Vi Gustaf etc. göra veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott förordna som följer:

1 §.

1. Denna lag äger tillämpning sedan mobilisering, luftskyddstillstånd eller eljest vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder anbefallts, dock att Konungen äger anbefalla vidtagandet i fred av de förberedelser, som erfordras för säkerställande av sjukhusvården i krig.

Därest luftskyddstillstånd förklarats eller vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder föreskrivits utan att mobilisering anbefallts, tillämpas lagen i den utsträckning, som Konungen för varje särskilt fall förordnar.

I samband med demobilisering upphör lagen att gälla.

2. Med sjukhus förstås i denna lag i bilaga 1 angivna sjukvårdsanstalter, med sjukhusvård förstås vård å dessa anstalter.

3. Med krigsskadade förstås i denna lag sådana svenska sjuka och sårade, vilkas sjukdom eller skada orsakats av fienden eller annars föranletts genom eller inträffat under vederbörandes tjänstgöring vid krigsmakten eller luftskyddet, samt därjämte sjuka och sårade krigsfångar.

2 §.

Sjukhusvård i krig beredes vid:

a) i fred befintliga militära och civila sjukhus, vilka i krig fortsätta sin verksamhet med eller utan förändringar i fråga om verksamhetens art och omfattning m. m., samt

b) i samband med mobilisering, luftskyddstillstånd, vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt eller under krig upprättade militära och civila sjukhus.

Under b) nämnda sjukhus kunna antingen anordnas såsom fullt självständiga eller ock i viss utsträckning hava lokaler, personal och materiel gemensamma med varandra eller med under a) angivna sjukhus.

3 §.

Upprättande och nedläggande av sjukhus ävensom vidtagande av förändringar beträffande verksamhetens art och omfattning m. m. vid sjukhus sker enligt föreskrifter, som utfärdas av Konungen.

4 §.

Sjukhus, som i viss utsträckning har lokaler, personal och materiel gemensamt med annat sjukhus (2 §, sista stycket), kan ställas under ledning och förvaltning av styrelsen eller chefen för sistnämnda sjukhus.

5 §.

1. Samtliga för sjukhusvård i krig avsedda sjukhus må mottaga såväl militära som civila patienter.

2. Vårdplatserna vid sjukhus disponeras av de myndigheter Konungen föreskriver.

6 §.

1. Militära sjukhus drivas enligt föreskrifter, som utfärdas av Konungen.

2. Civila sjukhus drivas av samma huvudmän som i fred respektive av de myndigheter o. s. v., som upprättat dem. Konungen äger dock, där särskilda omständigheter därtill föranleda, föreskriva annan ordning beträffande driften av dylika sjukhus.

7 §.

Personal och materiel för sjukhus tillhandahålles enligt föreskrifter, som utfärdas av Konungen.

8 §.

1. Kostnader för militära sjukhus bestridas, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande, i sin helhet med statsmedel.

2. Kostnader för civila sjukhus bestridas, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande och Konungen icke annat föreskriver, enligt följande grunder (jfr 6 §, 2 mom.).

a) Kostnader för i fred befintliga civila sjukhus bestridas i samma ordning som gäller beträffande sjukhusen under fredstid, dock att kostnader för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i denna lag, helt gäldas av statsmedel.

b) Kostnader för upprättande i samband med mobilisering, luftskyddstillstånd, vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt eller under krig av civila sjukhus och drift av sålunda upprättade civila sjukhus ersättas i sin helhet med statsmedel.

9 §.

Anspråk på ersättning av statsmedel för vård av krigsskadade på civila sjukhus och för till följd av denna lag orsakade övriga extra kostnader för ifrågavarande sjukhus prövas i den ordning, som är stadgad beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Angående sätt och tid för ersättningens erläggande skall gälla vad i rekvisitionslagen stadgas om likvid för fulljord rekvisition.

10 §.

För tillämpning av denna lag erforderliga föreskrifter utfärdas av Konungen.

11 §.

Under den tid och för de sjukhus denna lag äger tillämpning upphäves vad i epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443), lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus den 22 juni 1928 (nr 302) och sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321) samt vad eljest i lag eller författning stadgats, som strider mot denna lag.

Det alla som vederbör etc.

Bilaga 1.

Sjukvårdsanstalter, för vilka bestämmelserna i lagen om sjukhusvård i krig gälla.**Militära sjukvårdsanstalter.**

- a) garnisonssjukhus och militärsjukhus,
- b) marinens sjukhus i Karlskrona,
- c) fästningssjukhus,
- d) arméns krigssjukhus och karantänssjukhus,
- e) sjukvårdsanstalter, som upprättas av Svenska röda korset och ställas till försvarsväsendets förfogande,
- f) övriga militära sjukvårdsanstalter såsom fördelningssjukhus och etapp-sjukhus, landstormssjukstugor m. m. enligt Konungens bestämmande.

Civila sjukvårdsanstalter.

- a) Sjukhus enligt 2 §, 2 mom. av lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus den 22 juni 1928 (nr 302),
- b) karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, akademiska sjukhuset i Uppsala, lasarettet i Lund och allmänna barnbördshuset,
- c) Konung Oscar II:s jubileumsfonds sanatorier,
- d) epidemisjukhus och tillfälliga lokaler för vård av epidemiskt sjuka enligt 18 § av epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443),
- e) sinnessjukhus och vårdhem enligt 4 §, 1 mom. av sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321) och 112 och 118 §§ av stadgan angående sinnessjukvården i riket den 19 september 1929 (nr 328),
- f) enskilda sjukhem enligt 1 §, 1 mom. av stadgan angående enskilda sjukhem och förlossningshem den 29 maj 1931 (nr 172),
- g) vanförestalter,
- h) hem för kroniskt sjuka,
- i) anstalter för sinnesslöa,
- j) sjukvårdsanstalter, anordnade vid fattigvårdsanstalt enligt 32 § av lagen om fattigvården den 14 juni 1918 (nr 422),
- k) pensionsstyrelsens kuranstalter,
- l) Welanderhem,
- m) brunns- och badanstalter,
- n) sjukvårdsanstalter, som upprättas (äro upprättade) av Svenska röda korset och icke ställas till försvarsväsendets förfogande,
- o) övriga sjukvårdsanstalter, som upprättas (äro upprättade) av civila myndigheter, sammanslutningar eller enskilda, såsom anstalter för konvalescenter och sjukvårdsanstalter för luftskyddets räkning, dock icke hjälpplatser.

Bilaga C.

Förslag

till

Kungl. Maj:ts kungörelse

angående gemensam plan för den militära och civila sjukhusvården i krig;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med stöd av 1 §, 1 och 2 mom., 3 §, 5 §, 2 mom., 6 §, 7 §, 8 §, 2 mom. och 10 § lagen den _____ om sjukhusvård i krig, funnit gott förordna, att följande gemensamma plan för den militära och civila sjukhusvården i krig skall gälla.

I. Planens tillämplighet m. m.

1. Denna plan äger i vad avser i densamma föreskrivna fredsförberedelser (mom. 6 och 35, jämförda med mom. 12, 13 och 17, kapitel VI och VII) tillämpning från och med den _____

I övrigt äger planen med nedan i detta mom. angiven inskränkning tillämpning sedan mobilisering, luftskyddstillstånd eller eljest vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder anbefallts.

Därest luftskyddstillstånd förklarats eller vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder föreskrivits utan att mobilisering anbefallts, äger planen tillämpning i den utsträckning, som för varje särskilt fall förordnas.

2. Bestämmelserna i denna plan gälla för samtliga i bilaga 1 angivna sjukvårdsanstalter, i det följande benämnda sjukhus.

3. Genom planen sker icke någon inskränkning i de militära myndigheterna jämlikt rekvisitionslagen och rekvisitionsförordningen tillkommande rekvisitionsrätt.

II. Allmänna bestämmelser rörande sjukhusvård i krig.

4. Sjukhusvård i krig beredes vid:

a) i fred befintliga militära och civila sjukhus, vilka i krig fortsätta sin verksamhet med eller utan förändringar i fråga om verksamhetens art och omfattning m. m., samt

b) i samband med mobilisering, luftskyddstillstånd, vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt eller under krig upprättade militära och civila sjukhus.

Under b) nämnda sjukhus kunna antingen anordnas såsom fullt självständiga eller ock i viss utsträckning hava lokaler, personal och materiel gemensamma med varandra eller med under a) angivna sjukhus.

5. Sjukhus, som i viss utsträckning har lokaler, personal och materiel gemensamt med annat sjukhus (mom. 4, sista stycket), kan ställas under ledning och förvaltning av styrelsen (chefen) för sistnämnda sjukhus (uppgå i detta). För sålunda bildat sammanslaget sjukhus gäller i denna plan för militärt respektive civilt sjukhus givna föreskrifter beroende på om det sjukhus, i vilket det andra sjukhuset uppgått, är militärt eller civilt.¹⁾

¹⁾ Beträffande personalens lydnadsförhållanden se mom. 27 och 28.

Beslut om att sjukhus skola uppgå i varandra fattas:

a) om ifrågavarande sjukhus båda äro militära av vederbörande militära myndigheter;

b) om ifrågavarande sjukhus båda äro civila:

därest sjukhusen drivas av samma huvudman av denne efter inhämtande av medicinalstyrelsens medgivande;

därest sjukhusen drivas av olika huvudmän enligt överenskommelse mellan dessa efter inhämtande av medicinalstyrelsens medgivande;

c) om av ifrågavarande sjukhus ett är militärt och ett civilt av Kungl. Maj:t på förslag av överbefälhavaren (chefen för försvarsstaben, därest högkvarteret icke trätt i verksamhet) gemensamt med medicinalstyrelsen.

Beslut enligt b) kan därjämte fattas av Kungl. Maj:t på förslag av medicinalstyrelsen.

Beslut enligt c) fattas beträffande sjukhus, som äro belägna inom krigsskådeplats, fästning, för vilken belägringstillstånd inträtt, och på Gotland, av den militära myndighet, under vilken det ifrågavarande militära sjukhuset lyder. Meddelande om sådant beslut avgives till vederbörande militära myndigheter, huvudmannen för det civila sjukhuset, medicinalstyrelsen och där så erfordras till generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig.

6. Den, som det enligt vad nedan (mom. 13 och 17) stadgas åligger att i samband med mobilisering, luftskyddstillstånd eller vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt upprätta sjukhus, skall härför i fred låta utarbета erforderliga planer. Dessa skola i tillämpliga delar bland annat omfatta:

organisationsplan, som skall angiva sjukhusets organisation, personal- och materielbehovets tillgodoseende m. m. (jfr VI och VII nedan),

förlägningsplan, som skall angiva de lokala anordningarna inom sjukhuset, underhållsplan, som skall angiva hur förplägnaden tillgodoses och på vad sätt ersättning av livsmedel, sjukvårdsmateriel och övriga förnödenheter skall ske (jfr VII nedan),

transportplan, som skall angiva anordningarna för sjuk- och materieltransporter mellan sjukhuset och närmaste järnvägsstation samt anskaffningen av transportmedel, samt

kostnadsplan enligt bestämmelserna i mom. 35.

För i fred befintligt sjukhus, vilket skall fortsätta sin verksamhet i krig (mom. 12 och 17), skall vederbörande styrelse (chef) i tillämpliga delar enligt för nyupprättat sjukhus ovan angivna grunder låta utarbета erforderliga planer.

Närmare föreskrifter rörande sjukhusens planläggande och anordnande (utom beträffande utarbätande av kostnadsplan, varom stadgas i mom. 35) utfärdas beträffande militära sjukhus (civila sjukhus, som jämlikt mom. 5 avses uppgå i militära) av vederbörande militära myndigheter efter hörande i den mån så erfordras av medicinalstyrelsen och Svenska röda korset, samt beträffande civila sjukhus (militära sjukhus, som jämlikt mom. 5 avses uppgå i civila) av medicinalstyrelsen efter hörande i den mån så erfordras av chefen för försvarsstaben, luftskyddsinspektionen och Svenska röda korset.

Chefen för försvarsstaben äger att efter anmälan hos medicinalstyrelsen (Svenska röda korset) taga del av utav civila myndigheter o. s. v. enligt ovan upprättade planer, likaså äger medicinalstyrelsen efter anmälan hos vederbörande militära myndigheter (Svenska röda korset) taga del av utav militära myndigheter och Svenska röda korset enligt ovan upprättade planer.

7. Samtliga för sjukhusvård i krig avsedda sjukhus må mottaga såväl militära som civila patienter enligt närmare bestämmande av den myndig-

het o. s. v., som förfogar över vid vederbörliga sjukhus befintliga vårdplatser (mom. 15 och 20).

Jämväl för transporter till och från sjukhusen avsedda transportorgan må användas för såväl militära som civila patienter enligt närmare bestämmande av den myndighet o. s. v., till vilkens förfogande ifrågavarande transportorgan stå.

III. Högsta ledningen av sjukhusvården i krig.

8. Högsta uppsikten över och ledningen av sjukhusvården i krig utövas under Kungl. Maj:t av följande myndigheter, nämligen

överbefälhavaren med högkvarteret, i vilket bland annat försvarsväsendets centrala förvaltningsmyndigheter ingå,

medicinalstyrelsen, samt

generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig.

9. Överbefälhavaren samt försvarsväsendets centrala förvaltningsmyndigheter utöva enligt vederbörliga instruktioner, förvaltningsbestämmelser o. s. v. och bestämmelserna i denna plan högsta uppsikten över och ledningen av de militära sjukhusen. Överbefälhavaren äger att till medicinalstyrelsen göra de framställningar rörande tillgodoseendet av krigsmaktens behov av vårdplatser vid civila sjukhus, som han med hänsyn till krigföringen finner erforderliga.

Överbefälhavaren äger att till generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig utfärda föreskrifter enligt vad som därom stadgas i instruktionen för denne.

10. Medicinalstyrelsen utövar enligt för styrelsen gällande instruktion och bestämmelserna i denna plan högsta uppsikten över och ledningen av de civila sjukhusen. Styrelsen åligger att taga möjlig hänsyn till av överbefälhavaren gjorda framställningar (mom. 9). Kan sådan framställning icke efterkommas, göres omedelbart anmälan till överbefälhavaren.

Före avgörandet av ärende rörande civilt sjukhus enligt bestämmelserna i denna plan har medicinalstyrelsen att, då så lämpligen kan ske, höra vederbörande sjukhusstyrelse (huvudman).

I medicinalstyrelsen ingå, sedan mobilisering, luftskyddstillstånd eller eljest vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder anbefallts, en representant för försvarsväsendet utsedd av överbefälhavaren (chefen för försvarsstaben, därest högkvarteret icke trätt i verksamhet) samt en representant för luftskyddet utsedd av luftskyddsinspektionen. Ifrågavarande representanter deltaga på sätt särskilt är stadgat i handläggningen inom medicinalstyrelsen av ärenden rörande sjukhusvården i krig.

Medicinalstyrelsen äger att till generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig utfärda anvisningar och framställa önskemål enligt vad därom är stadgat i instruktionen för denne.

11. Rörande generalkommissariens för den frivilliga sjukvården i krig åligganden beträffande sjukhusvården i krig är stadgat i instruktionen för denne.

IV. Bestämmelser rörande militära sjukhus.

12. Vilka i fred befintliga militära sjukhus, som i krig skola fortsätta sin verksamhet, samt eventuellt erforderliga förändringar beträffande verksamhetens art och omfattning m. m. bestämmas av vederbörande militära myndigheter efter hörande av medicinalstyrelsen och luftskyddsinspektionen.

13. Vilka militära sjukhus, som skola upprättas i samband med mobilisering eller vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt, verksamhetens art och omfattning m. m., de myndigheter, som skola svara för upprättandet och den närmare tidpunkten, då detta skall hava skett, framgår av vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v. och krigsförvaltnings- m. fl. planer.

14. Under krig upprättas militära sjukhus enligt bestämmelserna i vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v.

15. De militära sjukhusen lyda under de militära myndigheter, varom stadgas i vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v. och krigsförvaltnings- m. fl. planer.

Av ifrågakarande reglementen, instruktioner o. s. v. samt planer framgår jämväl vilka militära myndigheter, som förfoga över vid sjukhusen befintliga vårdplatser.

16. Nedläggande av militära sjukhus sker enligt bestämmande av vederbörande militära myndigheter, beträffande sjukhus på fastlandet, som äro belägna inom hemorten och äro av betydelse för civilbefolkningen, efter hörande av medicinalstyrelsen och luftskyddsinspektionen. Meddelande om nedläggande lämnas, där så erfordras, generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig.

Nedläggande av militärt sjukhus, i vilket civilt sjukhus uppgått (mom. 5), innebär för sistnämnda sjukhus, att detta — därest icke annat föreskrives (mom. 21) — fortsätter verksamheten såsom civilt sjukhus.

V. Bestämmelser rörande civila sjukhus.

17. Vilka i fred befintliga civila sjukhus, som i krig skola fortsätta sin verksamhet samt eventuellt erforderliga förändringar beträffande verksamhetens art och omfattning m. m., ävensom vilka civila sjukhus, som skola upprättas i samband med mobilisering, luftskyddstillstånd eller vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt, verksamhetens art och omfattning m. m., de myndigheter o. s. v., som skola svara för upprättandet och den närmare tidpunkten, då detta skall hava skett, bestämmas av Kungl. Maj:t på förslag, som ingives av medicinalstyrelsen efter hörande av chefen för försvarsstaben (överbefälhavaren, därest högkvarteret trätt i verksamhet), luftskyddsinspektionen och generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig.

Ifrågakarande förslag ingives första gången före och därefter närhelst ändring påfordras.

18. Under krig upprättas civila sjukhus enligt bestämmande av Kungl. Maj:t på förslag, som ingives av medicinalstyrelsen efter hörande av överbefälhavaren, luftskyddsinspektionen och generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig.

19. Utan hinder av ovan givna föreskrifter må landsting, kommuner o. s. v. och enskilda i samband med mobilisering, luftskyddstillstånd, vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt eller under krig frivilligt upprätta sjukhus enligt bestämmelser, som medicinalstyrelsen efter hörande av chefen för försvarsstaben (överbefälhavaren, därest högkvarteret trätt i verksamhet), luftskyddsinspektionen och generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig äger utfärda.

20. De civila sjukhusen drivas, om de äro hänförliga till i mom. 4 a) angivna sjukhus och icke annat föreskrives, av samma huvudmän som i fred. I mom. 4 b) angivna civila sjukhus drivas, därest icke annat föreskrives, av de myndigheter o. s. v., som upprättat dem.

Vårdplatserna vid civila sjukhus disponeras enligt bestämmelser, som medicinalstyrelsen äger utfärda, dock att vårdplatserna vid inom krigsskådeplats, fästning, för vilken belägringstillstånd inträtt, och på Gotland belägna civila sjukhus stå till vederbörande militärterritorielle befälhavares (vederbörande kommandants) förfogande.

21. Nedläggande av civilt sjukhus sker enligt bestämmande av Kungl. Maj:t på förslag, som ingives av medicinalstyrelsen efter hörande av överbefälhavaren (chefen för försvarsstaben, därest högkvarteret icke trätt i verksamhet), luftskyddsinspektionen och där så erfordras generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig. Jämlikt mom. 19 upprättat civilt sjukhus må dock nedläggas enligt bestämmelser, som medicinalstyrelsen efter hörande av överbefälhavaren (chefen för försvarsstaben, därest högkvarteret icke trätt i verksamhet), luftskyddsinspektionen och generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig äger utfärda.

Inom krigsskådeplats, fästning, för vilken belägringstillstånd inträtt, och på Gotland befintligt civilt sjukhus må utan hinder av ovanstående föreskrifter i trängande fall nedläggas enligt vederbörande militärterritorielle befälhavares (vederbörande kommandants) bestämmande. Meddelande rörande beslut om nedläggande lämnas vederbörande militära myndigheter, huvudmannen för ifrågavarande sjukhus, medicinalstyrelsen, luftskyddsinspektionen och där så erfordras generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig.

Nedläggande av civilt sjukhus, i vilket militärt sjukhus uppgått (mom. 5), innebär för sistnämnda sjukhus, att detta — därest icke annat föreskrives mom. 16) — fortsätter verksamheten såsom militärt sjukhus.

VI. Bestämmelser rörande personal.

A. Tillhandahållande m. m. av personal.

a. Läkare, tandläkare, apotekare.

22. För militära sjukhus (sjukhusförband eller -kadrar) erforderliga läkare, tandläkare och apotekare tillhandahållas av vederbörande militära myndigheter och Svenska röda korset (generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig) enligt bestämmelserna i vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v. och krigsförvaltnings- m. fl. planer. Avtal med icke krigstjänstgöringsskyldiga läkare må dock endast träffas efter medgivande av medicinalstyrelsen.

Meddelande om träffade avtal med icke krigstjänstgöringsskyldiga läkare, tandläkare och apotekare lämnas ofördröjligen medicinalstyrelsen.

Vid placering till tjänstgöring av läkare skola vederbörande militära myndigheter och Svenska röda korset (generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig) i den mån så erfordras inhämta medicinalstyrelsens mening.

23. För civila sjukhus erforderliga läkare, tandläkare och apotekare tillhandahållas enligt av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser. Vid upprättande av dessa bestämmelser skall medicinalstyrelsen i erforderlig utsträckning höra vederbörande militära myndigheter, luftskyddsinspektionen och Svenska röda korset (generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig).

b. Övrig personal.

24. För militära sjukhus (sjukhusförband eller -kadrar) erforderlig övrig personal tillhandahålles av vederbörande militära myndigheter och Svenska röda korset (generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig) enligt

bestämmelserna i vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v. och krigsförvaltnings- m. fl. planer.

25. För civila sjukhus erforderlig övrig personal tillhandahålles enligt av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser. Vid upprättande av dessa bestämmelser skall medicinalstyrelsen i erforderlig utsträckning höra i mom. 23 omnämnda myndigheter o. s. v. samt rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap (motsvarande kristidskommission).

c. Särskilda bestämmelser.

26. För tillgodoseende av personalbehovet vid civilt sjukhus (mom. 23 och 25) må efter överenskommelse med vederbörande militära myndigheter och Svenska röda korset (generalkommissarien för den frivilla sjukvården i krig) utnyttjas till dessas förfogande stående personal.

B. Personalens lydnadsförhållanden.

27. Militär och civilmilitär personal, tjänstgörande vid civilt sjukhus, lyder i fråga om tjänsten vid sjukhuset under sjukhusets styrelse (chef), i övrigt därest icke annat föreskrives under vederbörande militärterritorielle befälhavare (vederbörande kommandant).

28. Civil personal, tjänstgörande vid militärt sjukhus, lyder i samtliga avseenden under sjukhusets chef.

29. Rörande å sjukhus intagna patienters lydnadsförhållanden gäller vad därom i vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v. är särskilt stadgat.

VII. Bestämmelser rörande materiel och övriga förnödenheter.

30. Materiel och övriga förnödenheter för militära sjukhus tillhandahållas enligt vad därom föreskrives i vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v. och krigsförvaltnings- m. fl. planer.

31. Materiel och övriga förnödenheter för civila sjukhus tillhandahållas enligt föreskrifter, som medicinalstyrelsen äger utfärda efter hörande av vederbörande militära myndigheter, luftskyddsinspektionen, Svenska röda korset (generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig) och rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap (motsvarande kristidskommission).

VIII. Bestämmelser rörande bestridande av med sjukhusvården i krig förenade kostnader.

32. Kostnader för militära sjukhus bestridas i den mån särskilda medel icke stå till förfogande i sin helhet med statsmedel; kostnader för upprättande av sjukhus, som av Svenska röda korset ställas till försvarsväsendets förfogande, dock i viss utsträckning av Svenska röda korset.

Närmare föreskrifter framgå av vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v. och krigskassa- m. fl. planer.

33. Kostnader för civila sjukhus bestridas i den mån särskilda medel icke stå till förfogande enligt följande grunder (jfr mom. 19 och 20).

a) Kostnader för i fred befintliga sjukhus bestridas i samma ordning, som gäller beträffande sjukhusen i fredstid, dock att kostnader för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i denna plan, helt gäldas av statsmedel.

b) Kostnader för upprättande i samband med mobilisering, luftskyddstillstånd, vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt eller under krig

av sjukhus och drift av sålunda upprättade sjukhus bestridas i sin helhet med statsmedel.

34. Anspråk på ersättning av statsmedel för vård av krigsskadade på civila sjukhus och för till följd av bestämmelserna i denna plan orsakade övriga extra kostnader för ifrågavarande sjukhus prövas i den ordning, som är stadgad beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Angående sätt och tid för ersättningens erläggande skall gälla vad i rekvisitionslagen stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

Närmare föreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t på förslag av medicinalstyrelsen.

35. Kostnadsberäkningar (kostnadsplan) utarbetas enligt följande bestämmelser.

a) Kostnadsberäkningar rörande militära sjukhus utarbetas i fred enligt bestämmelserna i vederbörliga reglementen, instruktioner o. s. v. och krigsförvaltnings- m. fl. planer.

b) Kostnadsberäkningar avseende det medelsbehov, som beräknas för utförande i samband med mobilisering, luftskyddstillstånd eller vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder i övrigt av förändringar vid i fred befintliga civila sjukhus eller för upprättande vid nämnda tillfällen av dylika, utarbetas i fred av de myndigheter o. s. v., vilka skola ombesörja i mom. 6 omnämnd planläggning. Dessa kostnadsberäkningar utarbetas enligt av medicinalstyrelsen utfärdade närmare föreskrifter. Utdrag ur beräkningarna omfattande de kostnader, som skola ersättas med statsmedel (mom. 33), insändas genom medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t.

Det alla som vederbör etc.

Bilaga 1.

Sjukvårdsanstalter, för vilka bestämmelserna i den gemensamma planen gälla.

Militära sjukvårdsanstalter.

- a) Garnisonssjukhus och militärsjukhus,
- b) marinens sjukhus i Karlskrona,
- c) fästningssjukhus,
- d) arméns krigssjukhus och karantänssjukhus,
- e) sjukvårdsanstalter, som upprättas av Svenska röda korset och ställas till försvarsväsendets förfogande,
- f) övriga militära sjukvårdsanstalter, såsom fördelningssjukhus och etapp-sjukhus, landstormssjukstugor m. m. enligt vederbörande militära myndigheters bestämmande.

Civila sjukvårdsanstalter.

- a) Sjukhus enligt 2 §, 2 mom. av lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus den 22 juni 1928 (nr 302),
- b) karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, akademiska sjukhuset i Uppsala, lasarettet i Lund och allmänna barnbördshuset,
- c) Konung Oscar II:s jubileumsfonds sanatorier,
- d) epidemisjukhus och tillfälliga lokaler för vård av epidemiskt sjuka enligt 18 § av epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443),

- e) sinnessjukhus och vårdhem enligt 4 §, 1 mom. av sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321) och 112 och 118 §§ av stadgan angående sinnessjukvården i riket den 19 september 1929 (nr 328),
 - f) enskilda sjukhem, enligt 1 §, 1 mom. av stadgan angående enskilda sjukhem och förlossningshem den 29 maj 1931 (nr 172),
 - g) vanförestalter,
 - h) hem för kroniskt sjuka,
 - i) anstalter för sinnesslöa,
 - j) sjukvårdsanstalter, anordnade vid fattigvårdsanstalt enligt 32 § av lagen om fattigvården den 14 juni 1918 (nr 422),
 - k) pensionsstyrelsens kuranstalter,
 - l) Welanderhem,
 - m) brunns- och badanstalter,
 - n) sjukvårdsanstalter, som upprättas (äro upprättade) av Svenska röda korset och icke ställas till försvarsväsendets förfogande,
 - o) övriga sjukvårdsanstalter, som upprättas (äro upprättade) av civila myndigheter, sammanslutningar eller enskilda, såsom anstalter för konvalescenter och sjukvårdsanstalter för luftskyddets räkning, dock icke hjälpplatser.
-

Förslag
till
Kungl. Maj:ts kungörelse
angående försvars- och luftskyddsassistenter vid medicinalstyrelsen;
given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har funnit gott meddela följande bestämmelser rörande försvars- och luftskyddsassistenter vid medicinalstyrelsen.

1 §.

I medicinalstyrelsen ingå sedan mobilisering, luftskyddstillstånd eller eljest vidtagandet av särskilda försvarsåtgärder anbefallts en representant för försvarsväsendet, försvarsassistent, utsedd av överbefälhavaren (chefen för försvarsstaben, därest högkvarteret icke trätt i verksamhet) samt en representant för luftskyddet, luftskyddsassistent, utsedd av luftskyddsinspektionen.

2 §.

Ifrågavarande assistenter lyda, utom i vad rör deras tjänstgöring inom medicinalstyrelsen, direkt under överbefälhavaren (chefen för försvarsstaben) respektive luftskyddsinspektionen.

3 §.

Assistenterna skola företräda de militära intressena respektive luftskyddets intressen vid handläggning inom medicinalstyrelsen av ärenden rörande sjukhusvård i krig och andra ärenden, vilka kunna hava inflytande på eller äro av betydelse för krigföringen respektive luftskyddet, samt äga att i hit-hörande frågor väcka förslag. De skola hava kännedom om det allmänna sjukvårdsläget, tillgången på lediga vårdplatser vid civila sjukhus m. m. och, i den utsträckning överbefälhavaren (chefen för försvarsstaben) respektive luftskyddsinspektionen finner erforderlig, lämna dessa myndigheter orientering härom.

4 §.

Vid avgörande av ärenden rörande sjukhusvård i krig och andra ärenden, vilka kunna hava inflytande på eller äro av betydelse för krigföringen respektive luftskyddet, skola utöver den i instruktionen för medicinalstyrelsen den 19 december 1930 23 § nämnda personalen även försvars- och luftskyddsassistenter närvara och härvid äga yttranderätt.

Därest fattat beslut icke överensstämmer med assistents åsikt, åligger det honom att till protokollet anteckna avvikande mening.

5 §.

För assistenternas tjänstgöring inom medicinalstyrelsen härutöver erforderliga bestämmelser utfärdas av generaldirektören.

Det alla som vederbör etc.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
20 april 1939.*

Närvarande:

justitieråden EKLUND,
LAWSEI,
VON STEYERN.
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 14 april 1939 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 31 mars 1939, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet Sven Björkholm.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 28 april 1939.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- försvars-, finans- och ecklesiastik-departementen lagrådets den 20 i denna månad avgivna utlåtande över det den 31 sistlidne mars till lagrådet remitterade förslaget till *lag om sjukhusvård vid krig eller krigsfara* samt anför:

De i lagförslagets 9 § nämnda kostnaderna för statsverket torde vara av natur att, när riksdagen ej är samlad och särskilda medel ej anvisats för ändamålet, böra bestridas från förskottsanslaget till »Allmänna utgifter för försvarsberedskap» på den beredskapsstat för försvarsväsendet m. m., varom förslag numera förelagts riksdagen.

Med förmålan att i lagförslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, vidtagits några jämkningar av redaktionell natur hemställer föredraganden — under åberopande av att proposition i ämnet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlätas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända — att förslaget måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.